

Sygn. akt I Ca 172/17

POSTANOWIENIE

Dnia 7 czerwca 2017 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Joanna Składowska

Sędziowie SSO Elżbieta Zalewska-Statuch

SSO Iwona Podwójniak

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 7 czerwca 2017 roku w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z wniosku M. R., E. O. i N. B.

z udziałem (...) SA w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Łasku

z dnia 22 grudnia 2016 roku, sygnatura akt I Ns 1130/14

postanawia:

1. zmienić zaskarżone postanowienie w całości w ten sposób, że wniosek oddalić, ustalając, że każdy z zainteresowanych ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie i nie obciążając wnioskodawczyń obowiązkiem zwrotu poniesionych przez Skarb Państwa wydatków;
2. nie obciążać wnioskodawczyń kosztami postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I Ca 172/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 22 grudnia 2016 roku Sąd Rejonowy w Łasku w sprawie I Ns 1130/14 z wniosku N. B., E. O. i M. R. z udziałem (...) SA z siedzibą w L. ustanowił na nieruchomości położonej w miejscowości Ł., gmina Ł., składającej się z działki nr (...) - objętej księgą wieczystą Kw nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Łasku V Wydział Ksiąg Wieczystych na rzecz uczestnika (...) SA w L. - służebność przesyłu polegającą na prawie korzystania przez przedsiębiorcę z trwałych urządzeń w postaci: napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia (SN) 15kV -umiejscowionych na nieruchomości wyżej opisanej i oznaczonych na mapie sporządzonej w dniu 5 lutego 2015 roku przez biegłego sądowego B. Z. - L.ks. (...) przyjętej do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego przez Starostę Ł. w dniu 17 marca 2015 r. nr ewidencyjny P. (...) .2015.297, stanowiącej integralną część niniejszego postanowienia i

prawie przejścia i przejazdu przez tę nieruchomość w celu konserwacji, modernizacji, remontów i naprawy urządzeń służących do przesyłu energii elektrycznej oraz na obowiązku właścicieli nieruchomości powstrzymywania się od działań, które uniemożliwiłyby dostęp do urządzeń przesyłowych.

Tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu Sąd zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawczyń kwoty po 1286 zł 07 gr na rzecz każdej z nich płatne niezwłocznie po uprawomocnieniu się niniejszego postanowienia z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności oraz orzekł o kosztach procesu, zasądając od uczestnika na rzecz wnioskodawczyń - solidarnie kwotę 540 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sąd nakazał także pobrać od uczestnika na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Łasku tytułem kosztów sądowych pokrytych tymczasowo z sum budżetowych kwotę 3 705,95 zł i ustalił, że w pozostałej części wnioskodawczyni i uczestnik ponieśli koszty postępowania w zakresie sum przez siebie wydatkowanych.

Rozstrzygnięcie Sądu zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia i wnioski:

R. B. był właścicielem nieruchomości położonej w Ł., gmina Ł., składającej się z działki nr (...) o powierzchni 0, 61 ha - objętej księgą wieczystą nr (...). Obecnie właścicielkami tej nieruchomości po 1/3 części są spadkobierczyni pierwotnego wnioskodawcy: M. R., E. O. i N. B..

Działka nr (...) usytuowana jest między dwiema asfaltowymi drogami gminnymi, łączącymi się w odległości ok. 500 m z drogą wojewódzką nr (...) relacji Ł.- W.. Na gruncie od strony wschodniej występuje zabudowa kubaturowa z dostępem do podstawowych mediów. Działka sąsiaduje z gruntami z zabudową mieszkalną jednorodziną. W poprzek działki w dwóch miejscach przebiega napowietrzna sieć energetyczna 15kV w układzie trójkątnym z lat 70-tych XX w. na długości od strony wschodniej 39, 55 m., a od strony zachodniej 20, 48 m.

Przebieg linii oraz pozostałych urządzeń elektroenergetycznych został zaznaczony na mapie sporządzonej w dniu 5 lutego 2015 roku przez biegłego sądowego B. Z. L. ks.(...). Mapa została przyjęta do państwowego zasobu geodezyjnego o kartograficznego przez Starostę Ł. w dniu 17 marca 2015 r. nr ewidencyjny P. (...) 297.

W chwili obecnej właścicielem i użytkownikiem opisanej wyżej sieci energetycznej jest (...) SA z siedzibą w L. Oddział (...).

Pismem z dnia 6 maja 2014 roku kierowanym do (...) SA (...) pełnomocnik R. B. — wystąpił min. o podpisanie umowy regulującej korzystanie z nieruchomości w postaci działki nr (...) oraz wypłatę kwoty z tytułu odpłatnej służebności przesyłu, w kwocie nie mniejszej niż 21 600zł. W piśmie wskazano sposób obliczenia wymienionej kwoty: 900 m2 (obszar zajęty przez urządzenie przesyłowe wraz ze strefą ochronną) x 30 zł/m2 (średnia cena transakcyjna za m2 nieruchomości przeznaczony na cele zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej) x 0, 8 (współczynnik współkorzystania) w terminie 14 dni.

W odpowiedzi na pismo (...) SA Oddział (...) poinformował wnioskodawcę, iż nie zajmie stanowiska w sprawie do czasu uzupełnienia braków formalnych pisma w postaci aktualnego odpisu księgi wieczystej.

Biegły sądowy z zakresu szacowania nieruchomości mgr inż. J. O. określił wartość jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu na kwotę 3 858 zł 21 gr. Wzięto pod uwagę rodzaj nieruchomości, rodzaj urządzeń przesyłowych, sposób lokalizacji urządzeń na nieruchomości oraz powierzchnię pasów służebności przesyłu .

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie załączonych do akt dokumentów, których autentyczności żadna ze stron nie kwestionowała, opinii biegłego sądowego geodety B. Z. i biegłego sądowego ds. szacowania nieruchomości J. O.. Opinie nie były kwestionowane przez żadną ze stron.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd uznał wniosek za zasadny w oparciu o przepis art. 305¹ k.c., zgodnie z którym nieruchomości można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, którego własność stanowią urządzenia przesyłowe służące do doprowadzania między innymi energii elektrycznej, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu).

W ocenie Sądu w sprawie zostały spełnione przesłanki do ustanowienia służebności. Wnioskodawczyni domagały się uregulowania kwestii linii i urządzeń znajdujących się na ich posesji. Propozycje ich ojca R. B. nie doprowadziły do polubownego załatwienia sprawy poprzez ustanowienie służebności przesyłu.

Jeśli chodzi o drugą z przesłanek - zdaniem sądu - do zapewnienia funkcjonowania linii energetycznej, przedsiębiorstwo przesyłowe musi wykonywać regularne czynności konserwacyjne, czy też naprawcze. Nie ma przy tym możliwości innego, niż przez wtargnięcie na cudzy grunt, dostępu do swych urządzeń. W tym celu musi korzystać z cudzej nieruchomości. Korzystanie bowiem do tej pory odbywało się bez jakichkolwiek uprawnień. Nie ma przedsiębiorstwo przesyłowe tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości wnioskodawczyń.

W ocenie Sądu uczestnik nie udowodnił, iż doszło do przeniesienia posiadania konkretnych urządzeń energetycznych, umożliwiające nabycie służebności przesyłu na podstawie zasiedzenia.

Biorąc pod uwagę powyższe - Sąd ustanowił służebność przesyłu o treści opisanej w sentencji postanowienia i zasądził tytułem jednorazowego wynagrodzenia kwotę po 1286, 07 zł, wynikającą z opinii biegłego/ na rzecz każdej z wnioskodawczyń.

W pozostałym zakresie wniosek o wynagrodzenie został oddalony.

Sąd wskazał, iż co tej samej linii energetycznej, z tym, że umiejscowionej na działce sąsiedniej tj. (...) w Ł., toczyło się postępowanie o ustanowienie służebności przesyłu pod sygn. akt I Ns 676/12. Postanowienie z dnia 28 stycznia 2014 roku, którym ustanowiono służebność przesyłu i zasądzono wynagrodzenie na rzecz właściciel działki jest prawomocne.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w oparciu o przepis art. 520 k.p.c.

Od uczestnika na rzecz wnioskodawczyń zasądzono solidarnie kwotę 540 zł (opłata od wniosku, zaliczka na koszty opinii biegłego).

W pozostałym zakresie co do kosztów opinii biegłych były one tymczasowo pokryte ze Skarbu Państwa, dlatego też w oparciu o przepis art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. - koszty sądowe w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398) Sąd nakazał pobrać ich resztę od uczestnika.

W zakresie kosztów związanych z wynagrodzeniem pełnomocników Sąd uznał, iż wnioskodawczyni i uczestnik ponieśli je w zakresie sum przez siebie wydatkowanych.

Z rozstrzygnięciem Sądu nie zgodził się uczestnik, wnosząc apelację w której zarzucił:

I) naruszenie prawa materialnego, tj. przepisów:

1) art. 305² § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na ustanowieniu służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawczyń, w sytuacji, gdy ustanowienie służebności przesyłu nie jest konieczne dla korzystania z urządzeń przesyłowych wobec posiadania przez uczestniczkę (przedsiębiorcę przesyłowego) tytułu do korzystania z nieruchomości wnioskodawczyń odpowiadającego treści służebności przesyłu, który to tytuł uczestniczka wywodzi z faktu nabycia tego prawa przez poprzednika prawnego uczestniczki na skutek zasiedzenia,

2) art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c. poprzez ich niezastosowanie i nieuprawnione przyjęcie, iż w sprawie niniejszej nie doszło do nabycia przez poprzednika prawnego uczestniczki służebności gruntowej o treści służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawczyń w drodze zasiedzenia;

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżanego postanowienia i oddalenie wniosku w całości, o zasądzenie od wnioskodawczyń na rzecz uczestnika zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych, za obie instancje.

Rozpoznając apelację Sąd Okręgowy dodatkowo ustalił i zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna i skutkuje zmianą rozstrzygnięcia w kierunku postulowanym przez skarżącego.

Na wstępie z powołaniem się na treść art. 382 kpc zauważyć należy, że sąd II instancji ma nie tylko uprawnienie, ale także obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału oraz dokonania własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w tym oceny zgromadzonych dowodów (uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1998 r., II CKN 704/97).

Sąd II instancji nie ogranicza się zatem tylko do kontroli sądu I instancji, lecz bada ponownie całą sprawę, a rozważając wyniki postępowania przed sądem I instancji, władny jest ocenić je samoistnie.

Z tego względu, Sąd Okręgowy, choć nie prowadził własnego postępowania dowodowego, jednakże w oparciu o materiał przedłożony przez uczestnika uznał za konieczne uzupełnienie stanu faktycznego sprawy poprzez wskazanie, iż linia energetyczna SN 15 kV, przebiegająca przez nieruchomość wnioskodawczyń w miejscowości Ł., istnieje co najmniej od 31.12.1976 r., o czym świadczy protokół odbioru technicznego i przekazania do eksploatacji nr (...) z dnia 31 grudnia 1976 r.(k 29-30.)

Powyższe stanowi istotną okoliczność, ponieważ Sąd Rejonowy nie rozważył w sposób należyty podniesionego przez uczestnika zarzutu nabycia przez zasiedzenie po upływie 30 lat służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu w dniu 31 grudnia 2006 roku.

Sąd Rejonowy ograniczył się do wskazania, że co tej samej linii energetycznej, z tym, że umiejscowionej na działce sąsiedniej, tj. (...) w Ł., toczyło się wcześniejsze postępowanie o ustanowienie służebności przesyłu pod sygn. akt I Ns 676/12 i w tymże postępowaniu postanowieniem z dnia 28 stycznia 2014 roku, Sąd ustanowił służebność przesyłu, zasądził wynagrodzenie na rzecz właściciela działki i orzeczenie to jest prawomocne.

Jeżeli intencją Sądu Rejonowego było zachowanie tożsamości rozstrzygnięć, skutkujące pozostawieniem bez rozpoznania zgłoszonego przez uczestnika zarzutu zasiedzenia - tamującego w jego ocenie możliwość uwzględnienia wniosku o ustanowienie służebności przesyłu - to takie działanie Sądu, bez wsparcia go argumentacją jurydyczną nie stanowiło o jego rozpoznaniu.

Nie jest też rzeczą słuszną powielanie rozstrzygnięć, które nie podlegały kontroli instancyjnej, zwłaszcza w sytuacji w której Sąd Rejonowy nie podaje czy w sprawie I Ns 676/12 zarzut zasiedzenia został w ogóle podniesiony.

Odwołując się natomiast do zasad logiki i doświadczenia życiowego, należy podkreślić, że choć poprawność prowadzenia procesu budowlanego na podstawie pozwolenia na budowę linii SN 15 kv z 31 października 1975 roku, przywołanego w treści protokołu (...) nie ma wpływu na kwalifikację posiadania z punktu widzenia dobrej lub złej wiary to jednak dokument w postaci protokołu odbioru technicznego i przekazania do eksploatacji linii średniego napięcia, który został sporządzony w dniu 31 grudnia 1976 roku jest wystarczającym dowodem na okoliczność daty rozpoczęcia eksploatacji, gdyż wnioskodawcy nie przedstawili dowodu przeciwnego z którego wynikałoby rozpoczęcie eksploatacji

w innym, znacznie późniejszym czasie.

Odnosząc się do specyfiki lat w których przeprowadzany był powszechny proces elektryfikacji wsi należy w drodze domniemania faktycznego przyjąć prawdziwość tej daty, gdyż linie energetyczne budowane były w celu korzystania z przesyłanego nimi prądu a nie po to by stały bezużyteczne.

Nie stanowi przeszkody do nabycia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu przez zasiedzenia okoliczność, że przed dniem 1 lutego 1989 roku, to jest przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 roku o zmianie kodeksu cywilnego (Dz. U. Nr 3, poz. 11 z 1989 roku), państwowe osoby prawne nie mogły nabyć własności urządzeń, wchodzących, ze skutkiem przewidzianym w art. 49 § 1 k.c., w skład przedsiębiorstwa przesyłowego - poprzednika prawnego uczestnika, gdyż nie władają nimi w imieniu własnym, lecz sprawowały zarząd mieniem państwowym w ramach zasady jednolitej własności państwowej. Osoba prawna, która przed 1 lutego 1989 roku nie mogła nabyć własności urządzeń przesyłowych, może do okresu samoistnego posiadania po 1 lutego 1989 roku zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa, w którym sama występowała jako dzierżyciel w ramach sprawowanego zarządu mieniem państwowym (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z 18 maja 2007 roku, I CSK 64/07, Lex Nr 286763).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt sprawy stwierdzić należy, iż skoro od 31 grudnia 1976 roku do chwili obecnej poprzednicy prawni uczestnika korzystali ze służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, a ich władztwo miało postać dzierżenia w rozumieniu art. 338 k.c. to wymieniony okres podlegał zaliczeniu do okresu koniecznego dla nabycia tejże służebności w drodze zasiedzenia.

Jednocześnie Sąd Okręgowy wskazuje też, iż przy wykładni art. 285 § 2 k.c. ukształtowała się ostatecznie jednolita linia orzecznictwa Sądu Najwyższego, przyjmująca dopuszczalność nabycia w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, a nabycie to następuje nie na rzecz właściciela nieruchomości władnącej, ale na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego (w znaczeniu podmiotowym). Ten nurt orzecznictwa zapoczątkowany został postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2006 r., II CSK 112/06, M.Prawn. 2006, nr 19. Podzielił go Sąd Najwyższy również w uchwale z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08, Biul. SN 2008, Nr 10, poz. 7, postanowieniu z dnia 5 czerwca 2009 r., I CSK 392/08, niepubl., postanowieniu z dnia 22 lipca 2010 r., I CSK 606/09, niepubl., postanowieniu z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK 606/11, niepubl., postanowieniu z dnia 16 stycznia 2013 r., II CSK 289/12, niepubl. oraz w postanowieniu z dnia 6 lutego 2013 r., V CSK 129/12, w którym stwierdzono, że wykonywanie służebności odpowiadającej służebności przesyłu, służy zaspokajaniu zmiennych potrzeb gospodarczych, nieprzewidzianych w takiej skali w chwili uchwalania kodeksu cywilnego.

Wskazać też należy, że posiadanie jest stanem faktycznym, zgodnie z art. 339 kc i art. 340 kc objętym domniemaniem samoistności i ciągłości posiadania. Uczestnik nie musiał zatem w sprawie przedstawiać dokumentów wskazujących na przeniesienie posiadania ze Skarbu Państwa na swych poprzedników prawnych, ani tego że nastąpiło to w sposób zgodny z przepisami, gdyż domniemań tych wnioskodawca nie obalił. O posiadaniu świadczy bowiem władanie urządzeniami przesyłowymi. Wątpliwości w tym zakresie nie miała natomiast strona wnioskująca, kierując wniosek przeciwko (...), jako posiadaczowi linii przesyłowej, wybudowanej w latach w których obowiązywała zasada jednolitej własności państwowej, uchylona dopiero nowelizacją art. 128 k.c. z dnia 31 stycznia 1989 r, która weszła w życie 2 lutego 1989 roku.

Na marginesie - jako dodatkowy argument przemawiający przeciwko obronie wnioskodawczyń – należy podnieść to, że przeniesienie własności nieruchomości pozostających w zarządzie przedsiębiorstw państwowych następowało ex lege, tj. na mocy przepisu art. 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464 z późn. zm.), a zatem z dniem 5 grudnia 1990 r. Również ex lege następowało przeniesienie innych składników mienia pozostającego w zarządzie rzeczonych przedsiębiorstw, w szczególności linii energetycznych oraz związanych z nimi praw w postaci służebności

odpowiadających treścią służebności przesyłu i jeśli powyższe nie miało miejsca w tej samej dacie, to odbyło się to najpóźniej na mocy przepisu art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1991 r., nr 2, poz. 6), a zatem w dniu 7 stycznia 1991 r. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2012 r.. sygn. akt III CZP 93/11. opubl. Legalis oraz uchwałę Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991 r.. sygn. akt III CZP 38/91. opubl. Legalis).

Ponadto wskazać należy, iż do ogólnych, ustawowych przesłanek nabycia przez zasiedzenie, jak np. korzystanie z cudzej nieruchomości przez odpowiedni czas (zależnie od dobrej lub złej wiary), w art. 292 ustawodawca zdecydował się uzależnić zasiedzenie od istnienia trwałego i widocznego urządzenia umożliwiającego wykonywanie służebności danego rodzaju. Samo pojęcie „urządzenie” oznacza wynik celowego działania ludzkiego uzewnętrzniony w trwałej postaci widocznych przedmiotów, czy urządzeń wymagających do swego powstania pracy ludzkiej. Urządzenie, o którym mowa w art. 292 k.c., ma odpowiadać treści służebności pod względem gospodarczym. Chodzi tu o odpowiednie urządzenie materialne umożliwiające lub ułatwiające korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie służebności, sporządzone na obcej nieruchomości lub co najmniej wkraczające w jej sferę.

Urządzenie to musi być w zasadzie wykonane przez posiadacza służebności, a nie przez właściciela nieruchomości, z której posiadacz korzysta, tylko bowiem wtedy stanowi ono widoczny znak ostrzegający właściciela nieruchomości o korzystaniu z niej (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 24 maja 1974 roku, III CRN 94/74, OSNCP 6/75, poz. 94).

Za przykład takich urządzeń uznaje się utwardzone szlaki drogowe, mosty, studnie, rurociągi, czy wreszcie linie elektroenergetyczne.

W świetle powyższego, w ocenie Sądu Okręgowego nie budziło wątpliwości, iż urządzenia przesyłowe zdefiniowane w art. 49 § 1 k.c. mają charakter trwałe i widoczny a to z kolei pozwala przyjąć, że posiadanie służebności wykonywane przez poprzedników prawnych uczestnika, a polegające na wybudowaniu na nieruchomości wnioskodawców, oznaczonej numerem działki (...) urządzeń elektroenergetycznych oraz utrzymywaniu ich funkcjonowania przez okres ponad 40 – letni, liczony od 31 grudnia 1976 roku, doprowadziło do jej nabycia w drodze zasiedzenia z dniem 31 grudnia 2006 roku.

W sytuacji w której uczestnikowi przysługuje tytuł prawny do korzystania z nieruchomości wnioskodawców na której znajdują się urządzenia elektroenergetyczne, to tytuł ten stanowi skuteczną przeszkodę w dochodzeniu przez wnioskodawców zgłoszonego przez nich roszczenia. Brak było zatem podstaw do uwzględnienia żądania wniosku w oparciu o art. 305¹ kc i art. 305² § 2 kc

Z powyższych względów zaskarżone postanowienie podlegało zmianie na podstawie art. 386 § 1 kpc w związku z art. 13 § 2 kpc w sposób opisany w sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania orzeczono przy wykorzystaniu instytucji z art. 102 kpc.

Za nieobciążaniem wnioskodawczyń kosztami postępowania apelacyjnego przemawiało to, że w toku postępowania przedsądowego uczestnik uchylał się od zajęcia stanowiska co do zasadności wniosku, co uniemożliwiło stronie wnioskującej jego własną ocenę, a w słuszności swych twierdzeń w sposób wadliwy umocnił wnioskodawczynię Sąd pierwszej instancji, poprzez nieuwzględnienie zarzutu zasiedzenia służebności z przyczyn pozajurydycznych, skutkujących uwzględnieniem ich żądania.